

POSTANOWIENIE

18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie A. M. przeciwko Gminie Miasto S. o zapłatę,
w przedmiocie wniosku powódki o zbadanie spełnienia przez SSN Beatę Janiszewską wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie III CB 71/23,
na skutek rozpoznania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 kwietnia 2024 r., sygn. Akt I NWW 104/24 postanowieniem SSN Oktawiana Nawrota wniosku powódki o wyłączenie SSN Leszka Bieleckiego, SSN Pawła Czubika, SSN Marka Motuka i SSN Agnieszki Żywickiej od orzekania w sprawie o sygn. III CB 11/24,

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Pismem z 24 stycznia 2024 r. pełnomocnik powódki złożył w trybie art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622), o zbadanie przez Sąd Najwyższy spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez Sędziego Sądu Najwyższego Beatę Janiszewską, powołanej do rozpoznania sprawy o sygn. akt II CSKP 1414/22.

W uzasadnieniu pełnomocnik podniósł, że Sędzia Sądu Najwyższego Beata Janiszewska została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2018, poz. 3). Dalej w uzasadnieniu wniosku napisano, że wydanie wyroku przez osobę nominowaną przez organ, który nie cechuje się bezstronnością, może pozbawić stronę prawa do rzetelnego procesu i doprowadzić do poniesienia szkody w znacznej wartości. Poprzez wydanie wyroku przez taką osobę może dojść do naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek podlega odrzuceniu, jako niespełniający warunków określonych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości” jak wskazuje art. 29 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym. Zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego *Sądu Najwyższego* lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w *Sądzie Najwyższym* wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w art. 29 § 7 ustawy o Sądzie Najwyższym, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Wniosek o zbadanie wymogów niezawisłości i bezstronności powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki określone w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (art. 29 § 9 ustawy o Sądzie Najwyższym). Zgodnie z art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym, wniosek niespełniający tych wymagań podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny.

Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy – art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. Polskie prawo decyduje w tym zakresie, co potwierdził Trybunał Konstytucyjny. Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). W pierwszej kolejności należy podkreślić (za postanowieniem Sądu Najwyższego z 24 lipca 2024 r., I ZB 52/24), że we wniosku, o którym mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, konieczne jest kumulatywne przytoczenie i wykazanie dwóch rodzajów okoliczności świadczących o braku niezawisłości i bezstronności sędziego, tj.: (1) okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz (2) jego postępowania po powołaniu.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podnoszono, że skoro w założeniu ustawodawcy wniosek, o którym mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, nie będzie wystarczające przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w tym ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu, które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, ale konieczne jest także wskazanie okoliczności świadczących o tym, że „deficyt ten” może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 15 listopada 2022 r., III CB 5/22, 20 marca 2024 r., III CB 8/24). Co więcej, za okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym nie mogą być uznane okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), ale wyłącznie indywidualne okoliczności powołania, dotyczące konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności. Prowadzi to do wniosku, że podważenie niezawisłości lub bezstronności sędziego nie może opierać się jedynie np. na stwierdzeniu, że sędzia został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych

ustaw. Przywoływanie tej okoliczności we wniosku będzie stanowiło naruszenie normy z art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym, który stanowi, iż okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Konieczne jest zatem powołanie jeszcze innych, dodatkowych okoliczności (postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 lutego 2023 r., I ZB 44/22, 12 stycznia 2024 r., III CB 66/23).

Właściwe ukształtowanie składu orzeczniczego ma istotne znaczenie, gdyż w szerszej perspektywie wpisuje się w konstytucyjne (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), konwencyjne (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), a także unijne (art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) gwarancje dostępu jednostki do sądu właściwego, prawidłowo umocowanego i bezstronnego. Nie oznacza to jednak, że w konsekwencji każdy sędzia Sądu Najwyższego nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i w konsekwencji każdorazowo sąd z udziałem takiego sędziego jest nienależycie obsadzony. Gdy zaś chodzi o prymat prawa europejskiego, to w przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim a ponadnarodowym to dla sądu polskiego pierwszeństwo powinno mieć orzeczenie polskiego Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., P 7/20, z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21). Oznacza to, że powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20). Należy podkreślić, że to na podmiocie składającym wniosek o stwierdzenie braku standardów niezawisłości i bezstronności ciąży obowiązek obiektywnego wykazania, że istnieją uzasadnione wątpliwości co wskazanym przymiotów. Okoliczności te nie mogą mieć charakteru abstrakcyjnego lub ograniczać się wyłącznie do subiektywnego przeświadczenia podmiotu składającego wniosek, że istnieją powody świadczące o braku niezawisłości i bezstronności sędziego. Niedopuszczalne jest również wyprowadzanie wniosków, które byłyby sprzeczne z zasadami logicznego myślenia oraz doświadczeniem

życiowym. Konieczne jest zatem wskazanie takich twierdzeń i dowodów, z których można realnie i obiektywnie wyprowadzić zastrzeżenia podniesione we wniosku.

Przedmiotowa ocena bez względu na to, na jakiej występuje ono podstawie, zawsze dotyczy jednak osądzenia konkretnej sprawy i następuje na podstawie wszelkich istotnych aspektów, które rozważane z punktu widzenia prawa oraz wiążących sędziego zasad etyki i ocen mogą wywoływać w odbiorze zewnętrznym umotywowaną wątpliwość co do jego bezstronności, czy istnieją choćby pozory osobistego zaangażowania. W badanej sprawie powyższe okoliczności nie zostały wykazane. Co więcej, należy podkreślić, że wniosek, o którym mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, nie stanowi alternatywy dla wniosku o wyłączenie sędziego z powodu występowania okoliczności tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (art. 41 k.p.k.). Ustawodawca wskazuje, że wniosek wniesiony w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym dotyczy wyłącznie okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu. Niedopuszczalne będzie zatem powoływanie się na okoliczności, które dotyczą zdarzeń niezwiązanych z powołaniem sędziego, jak również takich, które miały miejsce przed powołaniem na wskazany urząd. W ich przypadku możliwe jest bowiem jedynie złożenie wniosku we wspomnianym zwykłym trybie, przewidzianym dla procedury karnej.

W niniejszej sprawie wnioskodawca nie spełnił wymogu, o którym mowa w art. 29 § 9 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Po pierwsze, w żaden sposób nie odniósł się do okoliczności, które dotyczyłyby bezpośrednio Sędziego Sądu Najwyższego Beatę Janiszewską. Jej wniosek ma charakter hipotetyczny i abstrakcyjny oraz odnosi się wyłącznie do zastrzeżeń związanych z rekomendowaniem sędziów Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Nie podniesiono żadnych okoliczności ani nie przytoczono konkretnych zdarzeń, z których wynika, że postępowanie Sędziego Sądu Najwyższego Beatę Janiszewską naruszałoby standardy niezawisłości czy bezstronności, zarówno w sprawie o sygn. akt II CSKP 1414/22, jak i w żadnej innej. Po drugie, za

zachowanie takie nie można uznać w żadnej mierze niezłożenia wniosku o wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. akt II CSKP 1414/22. Tym samym wnioskodawca nie wypełniła wynikającego z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym obowiązku przedstawienia okoliczności postępowania sędziego – już po jego powołaniu – w kontekście charakteru tej konkretnej sprawy i okoliczności dotyczących uprawnionego do złożenia wniosku. Co więcej, wnioskodawca nie wskazała, jak w okolicznościach sprawy o sygn. akt II CSKP 1414/22 ewentualne naruszenie standardu niezawisłości lub bezstronności, związane z powołaniem Beaty Janiszewskiej na urząd sędziego Sądu Najwyższego i późniejszym postępowaniem tego sędziego, mogłoby wpływać na wynik tej sprawy. Wniosek zawiera zatem braki konstrukcyjne, przemawiające za koniecznością jego odrzucenia z przyczyn formalnych. Inaczej mówiąc, raz jeszcze należy podkreślić, że to właśnie polskie prawo określa, kiedy sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy (w związku z art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Nie ma więc prymatu umów międzynarodowych ani orzeczeń Sądów Europejskich, gdyż ustroj i postępowanie przed sądami polskimi to wyłączna kompetencja ustawodawcy (art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20). W przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim – Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej a europejskim (orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej albo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) dla sądu polskiego pierwszeństwo ma orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21). Reguły te obowiązują wszystkich sędziów.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 29 § 9 ustawy o Sądzie Najwyższym orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]

